

سپهرغرب، گروه زیست‌بوم – طاهره ترابی‌مهوش؛ درحالی‌که جنگل‌های شمال کشور زیر پوشش طرح‌های جنگلداری ساختارمند قرار دارند، جنگل‌های زاگرس بدون هیچ برنامه حفاظتی، هر ساله در آتش غفلت و بی‌توجهی می‌سوزند. دکتر وحید اعتماد، دانشیار جنگلداری دانشگاه تهران، در گفت‌وگویی تفصیلی از دلایل این بحران و راهکارهای پیشگیری پرده برمی‌دارد. زاگرس، وی پهنه گزیده‌ای است که نقش‌گیر از جنگل‌های غرب ایران، سال‌هاست که در خاموشی و سکوت، ضربه‌های سنگینی را از اهمال و بی‌توجهی به ظرفیت‌های طبیعی‌اش تحمل می‌کند. جنگل‌هایی‌که زمانی پناهگاه گونه‌های کمیاب جانوری و گیاهی، تنظیم‌کننده اقلیم، و منبع حیات‌جوامع محلی بودند، امروز در معرض تهدیدی فراگیر به نام آتش‌سوزی‌های گسترده و ویرانگر قرار گرفته‌اند. تهدیدی که دیگر نمی‌توان آن را صرفاً پدیده‌ای طبیعی یا موسمی دانست، بلکه به بحرانی ساختاری و ملی تبدیل شده که هر ساله هزاران هکتار از سرمایه‌های اکولوژیکی کشور را به آتش می‌کشد.

بررسی‌ها و شواهد میدانی نشان می‌دهد بیش از ۹۵ درصد از آتش‌سوزی‌های جنگلی، به‌ویژه در زاگرس، ریشه در دخالت‌های انسانی دارد؛ چه عمدی و چه غیرعمدی. از اختلافات ایلی و قومی گرفته تا بی‌توجهی دامداران، از ضعف زیرساخت‌های حفاظتی گرفته تا نبود آموزش‌های پایه‌ای در جوامع محلی. در کنار این عوامل انسانی، سایه تغییرات اقلیمی نیز بیش از پیش بر آس‌شمال این جنگل‌ها سنگینی می‌کند؛ تغییر در شدت و زمان بارش، خشکسالی‌های متوالی، و کاهش رطوبت پوشش گیاهی، همگی بستری آماده برای شعله‌ور شدن هر جرقه‌ای فراهم کرده‌اند.

اما چرا زاگرس، با این همه اهمیت اکولوژیکی، اقتصادی و اجتماعی، تاکنون از طرح‌های ساختاری و حفاظتی بی‌بهره مانده است؟ چرا درحالی‌که در جنگل‌های شمال این کشور ساختارهایی همچون طرح‌های جنگلداری و تقسیم‌بندی مدیریتی حوزه‌های آبخیز در حال اجراست، جنگل‌های غرب و جنوب کشور چنین پشtonانه‌ای ندارند؟ چرا برای منابع طبیعی که نقش حیاتی در تنظیم چرخه آب، جلوگیری از فرسایش خاک و تأمین امنیت زیستی کشور دارند، سازوکار مشخص حفاظتی تعریف نشده است؟

در شرایطی که در هر هکتار از جنگل‌های زاگرس امکان ذخیره دوهزار متر مکعب آب وجود دارد، و درحالی‌که این جنگل‌ها سالانه بیش از چهل میلیون متر مکعب آب به چرخه منابع آبی کشور تزریق می‌کنند، صرف هزینه‌هایی برای حفاظت از آن‌ها نه تنها توجیه‌پذیر، بلکه یک ضرورت انکارناپذیر است.

با توجه به ابعاد گسترده بحران و اهمیت فوری آن، گفت‌وگویی تفصیلی با دکتر وحید اعتماد، دانشیار جنگلداری دانشگاه تهران، ترتیب داده‌ایم تا با تحلیل دقیق شرایط موجود، ریشه‌یابی عوامل آتش‌سوزی‌ها، بررسی نقاط ضعف نظام مدیریتی منابع طبیعی و پیشنهاد راهکارهای عملیاتی برای پیشگیری و مقابله، ابعاد فنی و تخصصی این موضوع برای افکار عمومی و تصمیم‌گیران روشن‌تر شود.

آنچه در ادامه می‌خوانید، حاصل این گفت‌وگوست؛ گفت‌وگویی که می‌کوشد به جای پرداختن صرف به پیامدها، به دلایل عمیق‌تر و ریشه‌ای بحران بپردازد و در عین حال، راه‌هایی واقع‌بینانه برای نجات زاگرس و حفظ آینده سرزمین‌مان پیش روی بگذارد.

دکتر اعتماد با اشاره به اینکه عمده علت آتش‌سوزی در جنگل‌ها نه تنها در ایران بلکه در سراسر دنیا، ناشی از عوامل انسانی است، گفت: البته در طبیعت نیز ممکن است عواملی همچون رعد و برق، انعکاس نور خورشید بر روی قطرات شبنم که در صیگه‌ها حالت ذره‌بین پیدا می‌کند و یا ریزش کوه و ایجاد جرقه بین سنگ‌ها، موجب آتش‌سوزی شود؛ اما سهم این قبیل عوامل چیزی کمتر از پنج درصد است.

این کارشناس جنگل با تأکید بر اینکه نود و پنج درصد از عوامل مؤثر در آتش‌سوزی جنگل‌ها به عملکرد انسان‌ها بازمی‌گردد که بخشی از آن عمدی و بخشی نیز غیرعمدی است، خاطرنشان کرد: وقتی محیط خشک بوده و درصد رطوبت پوشش گیاهی در جنگل‌ها به زیر چهل درصد برسد، هرگونه ریسک آتش‌سوزی تا چندین برابر افزایش می‌یابد.

وی با اشاره به اینکه در بین عوامل عمدی آتش‌سوزی‌های جنگل‌ها و مراتع، اختلافات ایلاتی و قومی یکی از مواردی است که بیشترین سهم را به خود اختصاص می‌دهد، تصریح کرد: اغلب این اختلافات بر سر قلمرو چراگاه‌های دامی رقم می‌خورد و در نهایت با آتش‌سوزی، بیشترین آسیب به محیط‌زیست وارد می‌شود.

اعتماد با بیان اینکه امروز تمامی عوامل آتش‌سوزی در جنگل‌ها شناخته شده هستند، اذعان کرد: البته مباحثی که در چند سال اخیر در بحث تغییرات اقلیمی مطرح شده نیز در تشدید آتش‌سوزی‌های جنگلی بی‌تأثیر نبوده است. وی ادامه داد: مثلاً پیش‌تر در فصل بهار ما شاهد آتش‌سوزی چندان‌ی در جنگل‌ها نبودیم، اما در پی تغییرات اقلیمی طی چند سال اخیر،

طبیعت؛ شهروند بی‌صدا در میدان درگیری

است، اما برخلاف ما بی‌صداست و همین سکوت، خطرناک‌ترین نشانه زنج اوست. ایران، گنجینه‌ای است از تنوع‌زیستی؛ از جنگل‌های باستانی هیرکانی در شمال تا جنگل‌های مانگرو در سواحل جنوب، از ارتفاعات بلوط‌پوش زاگرس گرفته تا شبکه‌ای از تالاب‌های دائمی و فصلی که در سراسر سرزمین گسترده‌اند. این زیستگاه‌ها، نه‌فقط برای مردم ایران بلکه برای تنفس سیاره زمین حیاتی‌اند. اما در روزهایی که حملات موشکی و انفجارهایی در برخی از تأسیسات زیرساختی تأمین انرژی کشور رخ داد، غلظت آلاینده‌های هوا –از جمله ذرات معلق، ترکیبات آلی فلزار و گازهای سمی ناشی از احتراق سوخت‌های فسیلی– افزایش یافت. شدت آلودگی صوتی نیز در اثر موج انفجار و تخریب سازه‌ها در مناطق شهری بالا رفت. این شرایط موجب آشفته‌گی در رفتار پرندگان، مرگ برخی گونه‌ها و آسیب به درختان و پوشش گیاهی شهری شد.

محیط‌زیست طبیعی و شهری، هر دو، از این تنش بی‌نیصیب نماندند؛ سکوت پرندگان، افتادگی درختان، هوایی سنگین‌تر از همیشه، طبیعت زخم خورده است، حتی اگر فریاد نمی‌زند. محیط‌زیست، شهروند خاموش ماست، نه حق رأی دارد، نه پناهگاه، نه صدایی که در رسانه‌ها بازتاب یابد، اما بنیان همه حقوق ما

تلفن دفتر مرکزی: ۰۲۱۳۳۰۰۰۰۱۰۸۱ | امور مشترکین: ۰۹۱۸۳۶۱۶۸۵۷۴
صاحب امتیاز روزنامه: ۰۹۱۸۸۱۳۵۴۱ | آگهی‌ها: ۰۲۸۵۴۰۰۰۸۱ - پیامک: ۳۰۰۱۸۱۸۶۰ | ارتباط با تحریریه: ۰۲۸۲۷۲۹۳۹ | ۰۸۱ | درونما: ۰۲۸۲۸۱۸۴۹ - ۰۸۱ | گستره توزیع: استان‌های ایلام - کرمانشاه - کردستان - مرکزی - همدان |

امام علی علیه‌السلام فرمودند: دانش، میثرائی است گرانبمایه و آداب، زیورهایی نو به نو و اندیشه، آینه‌ای صافی است.

www.sepehrgharb.ir Email: sepehrgharb.news@gmail.com sepehrgharb.news

زاگرس بی‌محافظ؛ آتش در دل ریه‌های ایران

فقر زیربنایی آسیب به جنگل‌های زاگرسی

آتش‌سوزی‌های گسترده‌ای در جنگل‌ها مشاهده کرده‌ایم و همچنان شاهد آن هستیم، چراکه دوره و چرخه هیدرولوژیکی طبیعت دچار اختلال شده است.

وی با بیان اینکه در پی تغییرات اقلیمی، شکل، شدت و زمان بارندگی دستخوش تحول شده فصل بهار، درختان در زمستان شکوفه کرده و با کوچک‌ترین سرمازدگی بهاره، میوه خود را از دست می‌دهند. البته ممکن است درخت به طور کامل از بین نرود و همچنان برگ دهد، اما دیگر خبری از میوه نخواهد بود.

اعتماد در پاسخ به این سؤال که برای پیشگیری از بروز آتش‌سوزی‌ها در جنگل‌های زاگرس چه باید کرد، گفت: ما در جنگل‌های شمال کشور مدیریتی به آن وابسته است، به‌ویژه در جنگل‌های زاگرس، ساختار حفاظتی تعریف نشده است؟

اعتماد با تأکید بر اینکه حفاظت از جنگل‌ها توسط دولت نه تنها در سطح ملی بلکه در سطح بین‌المللی نیز یک وظیفه است، توضیح داد: نکته جالب توجه اینکه، در حال حاضر تنش آبی یکی از چالش‌های اصلی کشورهاست. بنابراین، حفاظت از منابع و ذخیره‌گاه‌های آب – که یکی از مهم‌ترین آن‌ها جنگل‌های زاگرس است – باید در اولویت قرار گیرد.

وی افزود: تأسف‌بار آن‌که، به دلیل عدم حفاظت از محیط جنگلی زاگرس، امروز آبی که پیش‌تر به دلیل پوشش گیاهی دو ماه طول می‌کشید تا از طریق رودخانه‌ها به خلیج فارس برسد، اکنون طی سه روز این مسیر را طی می‌کند و حتی خاک منطقه را نیز به‌عنوان روان‌آب با خود می‌برد.

این دانش‌آموخته دکترای جنگلداری افزود: این در حالی است که در کشورهای اطراف، خاک عنصری ارزشمند به‌شمار می‌رود و برای خرید یا تأمین آن، هزینه‌های هنگفتی پرداخت می‌شود؛ اما در کشور ما، این خاک به درستی محافظت نمی‌شود.

اعتماد با بیان اینکه عدم حفاظت از عناصر حیاتی همچون آب و خاک، مهاجرت‌های گسترده و شورش‌های اجتماعی را در پی خواهد داشت،

- سه‌شنبه ۱۵ تیرماه ۱۴۰۴
- سال هفدهم ▪ شماره ۳۱۵۵

نمایندگی‌های سپهرغرب در استان‌ها

محمدسعید کناریوند (ایلام): ۰۹۱۲ ۹۲۵ ۹۴۷۸
فرزاد منتی (کرمانشاه): ۰۹۱۸ ۱۳۰ ۲۷۲۹
شیرین مرادی (کردستان): ۰۹۱۸ ۸۷۷ ۶۹۸۴
میینا یاحقی (مرکزی): ۰۹۹۰ ۱۷۹ ۴۹۰۹

افزود: تا چند سال پیش، چیزی حدود چهارده میلیون رأس دام از جنگل‌های این منطقه تغذیه می‌کردند که قطعاً این عدد در سال‌های اخیر بیشتر نیز شده است.

روشن و البته نگران‌کننده از وضعیت جنگل‌های زاگرس ترسیم می‌کند: جنگل‌هایی که نه‌تنها در خانت مقدمه مقابله با بحران‌های زیست‌محیطی مانند کم‌آبی، فرسایش خاک و تغییرات اقلیمی قرار دارند، بلکه با معیشت هزاران خاتوار روستایی گره خورده‌اند. اما آنچه در عمل دیده می‌شود، غفلت آشکار از این ثروت ملی است؛ جنگل‌هایی بی‌پاسدار، بی‌طرح، و بی‌ساختار.

دکتر اعتماد تأکید می‌کند که بدون طرح جنگلداری حفاظتی، نمی‌توان انتظار پیشگیری، مهار یا بازسازی آتش‌سوزی‌ها را داشت. همان‌گونه که شمال کشور با اجرای طرح‌های مشخص و بهره‌گیری از نیروهای متخصص و زیرساخت‌های مدیریتی، توانسته است کنترل نسبی بر جنگل‌های خود داشته باشد، زاگرس نیز وی ادامه داد: این در حالی است که در دل طرح‌های جنگلداری، موضوع جنگلداری اجتماعی نیز مطرح است که در آن، معیشت خانوارهای محلی متکی بر جنگل، مورد توجه قرار می‌گیرد. اعتماد با بیان اینکه در نبود طرح جنگلداری حفاظتی، حتی از نظر تأمین زیرساخت و تجهیزات اطافای حریق نیز با مشکلات جدی مواجه هستیم، خاطرنشان کرد: برای نمونه، اگر طرح جنگلداری برای منطقه جنگلی چهارچشمه لرستان وجود داشته باشد، قطعاً طبق ساختار این نظام جنگلداری، زیرساخت‌های مورد نیاز به لحاظ تجهیزات و دسترسی نیز فراهم خواهد شد. وی با تأکید بر اینکه در بحث آتش‌سوزی جنگل‌های زاگرس، پرداختن به مسائل فرهنگی و آموزشی از سطح ابتدایی از اهمیت بالایی برخوردار است، گفت: یکی از اصلی‌ترین دلایل آسیب در جنگل‌های زاگرسی، فقر و عدم توسعه صنعتی در این مناطق است؛ به‌طوری‌که در نبود صنعت، و حتی صنعتی نبودن دامداری‌های منطقه، نهایت کاری که هر خانوار می‌تواند برای اشتغال اعضای خانواده‌اش انجام دهد، خرید چند رأس دام است بدون اینکه حتی یک متر به اراضی جنگلی اضافه شده باشد.

این استاد دانشگاه تهران با بیان اینکه می‌بایست در چنین مناطقی به دنبال ایجاد اشتغال جایگزین و صنعتی کردن فعالیت‌ها بود،

و ی با اشاره به اینکه در این جنگل‌ها نیز، درست مانند جنگل‌های شمال، نیازمند تقسیم حوزه‌های آبخیز هستیم و باید هر حوزه را از نظر مدیریتی به یک مسئول سپرد، بیان کرد: در این میان، هر حوزه آبخیز نیازمند امکانات، نیروی انسانی، و برنامه‌های مدون به لحاظ حفاظتی است.

وی با اشاره به اینکه جنگل‌های زاگرس سالانه تأمین‌کننده چهل میلیون مترمکعب آب در کشور هستند، افزود: بنابراین حتی هزینه چهل هزار میلیارد تومانی هم برای حفاظت از این جنگل‌ها عدد زیادی نیست. تشریح کرد: سؤال من این است که چگونه برای هر روستا پاسگاه انتظامی وجود دارد، اما برای منابع طبیعی که حیات بشر به آن وابسته است، به‌ویژه در جنگل‌های زاگرس، ساختار حفاظتی تعریف نشده است؟

اعتماد با تأکید بر اینکه حفاظت از جنگل‌ها توسط دولت نه تنها در سطح ملی بلکه در سطح بین‌المللی نیز یک وظیفه است، توضیح داد: نکته جالب توجه اینکه، در حال حاضر تنش آبی یکی از چالش‌های اصلی کشورهاست. بنابراین، حفاظت از منابع و ذخیره‌گاه‌های آب – که یکی از مهم‌ترین آن‌ها جنگل‌های زاگرس است – باید در اولویت قرار گیرد.

وی افزود: تأسف‌بار آن‌که، به دلیل عدم حفاظت از محیط جنگلی زاگرس، امروز آبی که پیش‌تر به دلیل پوشش گیاهی دو ماه طول می‌کشید تا از طریق رودخانه‌ها به خلیج فارس برسد، اکنون طی سه روز این مسیر را طی می‌کند و حتی خاک منطقه را نیز به‌عنوان روان‌آب با خود می‌برد. این دانش‌آموخته دکترای جنگلداری افزود: این در حالی است که در کشورهای اطراف، خاک عنصری ارزشمند به‌شمار می‌رود و برای خرید یا تأمین آن، هزینه‌های هنگفتی پرداخت می‌شود؛ اما در کشور ما، این خاک به درستی محافظت نمی‌شود.

اعتماد با بیان اینکه عدم حفاظت از عناصر حیاتی همچون آب و خاک، مهاجرت‌های گسترده و شورش‌های اجتماعی را در پی خواهد داشت،

شرکت توزیع نیروی برق استان همدان

خانه یخچال نیست!

۲۵ درجه، دمای آسایش

#۲۵درجه

توزیع نیروی برق استان همدان

عاشق‌زاده حسینی

توزیع نیروی برق استان همدان

دفتر پذیرش آگهی

۰۸۱ - ۳۸۲۷۲۹۳۹

روزنامه صبح غرب کشور

@sepehrgharb

www.sepehrgharb.ir

sepehrgharb_live